

ELISA

Hakalan Elisan opinnot ovat nyt siinä vaiheessa, johon me kaikki tähtäämme - luennot on istuttu, tentit tentitty, gradu tarkastettu. Elisa on siis valmis. Sen lisäksi Elisa on innokas UDK-lainen, opintoneuvojana useimmille tuttu. Niinpä toimitus lähti nauhurein ja kameroihin keräämään talteen Elisan kokemuksia, opintoneuvojan opetuksia.

Olet nyt käynyt tämän myllyn läpi, mille mielelle se sinut jätti - opitko ehkä jotain?

- Paljon ja monenlaista olen näiden vuosien varrella oppinut. Mielestäni koulutuksemme tarkoituksena ei tule olla käytännön taitojen opettaminen, vaikka kirjastot tuntuvat odottavan meidän heti töihin mennessämme hallitsevan kaiken luetteloinnista hallintoon. Opetuksen tulisi antaa yleisiä valmiuksia muuttua joustavasti tilanteiden mukaan. Kirjaston muuttamiseen yhteiskunnan vaatimusten mukaan ei opiskelut nykyisellään anna valmiuksia. Toisaalta työelämässä tarvitaan tietoja, joita ei kurssikirjoista saa. Niiden hankkiminen on opiskelijan aktiivisuudesta kiinni.

Ensimmäisinä vuosina luin kurssikirjoja kuin evankeliumia, ei tullut mieleenikään, että niihin voisi opiskelijana vaikuttaa. Ajan mittaan huomasi, että ihmisten tekemiä ne ovat tutkintovaatimuksetkin ja että opettajillakin riittää yhteistyöhalua melko pitkälle. Vuosien mittaan onkin opiskelijoiden ja opettajien yhteistyö parantunut.

Kuinka merkittävää ja tuloksellista on opettajien ja opiskelijoiden yhteistyö ollut, esimerkiksi tutkintovaatimusten muokkaamisessa?

- UDK-laiset ovat olleet aktiivisesti mukana niitä kehittämässä, mutta vielä enemmän tarvitaan yhteistyötä. Tällä hetkellä ainakin laudatur tulisi muokata kokonaan uudestaan. Tänäkään keväänä ei ehditty tarpeeksi, työ tulisi aloittaa hyvin ajoissa. Opettajat ja opiskelijat ovat varmaan yhtä mieltä siitä, että tutkintovaatimuksia tulee kehittää mutta käytännön tasolla - esimerkiksi kirjojen valinnassa - tulee ristiriitoja.

Sinä olet pitkään ollut UDK:n opintoneuvonassa, minkälaisia mielteitä se on sinussa herättänyt?

- Minulle se on ollut antoisaa aikaa. Mutta kaikki eivät ilmeisesti osaa käyttää opintoneuvonnan palveluksia. Luullaan ehkä, että sen käyttöoikeus edellyttää aktiivista toimintaa UDK:ssa, että se on joidenkin etuoikeutettujen lainauspaikka, mikä se ei tietenkään ole. Syksyllä opintoneuvonta muuttaa laitoksen perässä Attilaan ja pääsee ylös täältä kellarista peräti viidenteen kerrokseen. Toivottavasti se on silloin useampien löydettävissä ja ulottuvilla.

Eniten kysyttyä materiaalia, prujuja, haluttaisiin myös monista uusista kirjoista. Niiden tekeminen on kiinni työvoimasta, sillä niiden saaminen niin luotettaviksi, että prujun turvin voisi hätätilassa uskaltautua tenttiin, on kovasti aikaa viepää. Niitä ei kuitenkaan missään nimessä ole tarkoitettu tenttikirjojen korvikkeeksi vaan tueksi. Tenttikysymyspalvelua pitävät jotkut moraalittomana, he katsovat sen opettavan lukemaan vain tärpejä. Minusta se on mielekästä toimintaa, ihmisiä tulisi opettaa lukemaan asioita eikä kirjoja.

Sinä olet tällä hetkellä laitoksella töissä, miltä asiat näyttävät "sisältäpäin"?

- Minä teen laitoksella tuntitöinä lähinnä opetusohjelmaan ja Attilaan muuttoon liittyviä töitä. Lisäksi olen valmistellut tutkintovaatimuksia ja virkamiesharjoittelua, jonka piiriin ensi kesästä lähtien kuuluu myös kirjastoharjoittelupaikkoja. Nämä muutamat viikot, jotka olen laitoksella töitä tehnyt, ovat avartaneet näköpiiriä melkoisesti. Nyt olen konkreettisesti nähnyt mitä laitoksen kuuluisan kurja resurssitilanne vaikuttaa. Opettajilla on valtava työpaine, joka vaikeuttaa myös tutkintovaatimusten kehittämistä; koskaan ei ehditä suunnitella tarpeeksi vaan joudutaan suoriutumaan kaikesta kovalla kiireellä.

Laitoksen resurssitilanne on tunnetusti aina ollut keho, mutta syksyksi povataan todella vaikeita aikoja?

- Tällä hetkellä teettää Attilaan muutto kovasti töitä. Muutto tulee helpottamaan tilannetta opetustilojen osalta, vaikka alkuperäisistä toiveista onkin jouduttu tinkimään ja luopumaan tiloista, joita on jo omina pidetty. Suurimmat ongelmat ovat kuitenkin edessä syksyllä, jolloin opettajia on lähdössä pois. Anneli lähtee kokonaan pois kirjastoon, Leena on poissa syyslukukauden ja Eeva-Marjatta hoitaa hänen töitään sen aikaa ja lähtee sitten itse pois. Outi sentään vielä jatkaa. Tutkinonuudistuksen pitäisi laitoksellamme alkaa 1980, Tutkinonuudistuksen tulisi laitoksellamme alkaa 1980 syksyllä, näillä resursseilla se tulee aiheuttamaan valtavia ongelmia. Minun mielestäni lähdetään liikkeelle väärästä päästä ellei ensin yritetä saada lisää opettajia ja opetustiloja, ja vasta sitten kehittää opetusta.

Mitä kokemuksiasi haluaisit välittää meille jälkeenjääville opiksi ja ohjeeksi?

- Opiskellessa olen huomannut kuinka tärkeätä on käyttää aikaansa muuhunkin kuin tenttikirjojen pönttämiseen. Opiskeluaika vie suuren osan elämästä ja on myös elämäntilanteena oikein sopiva itsensä kehittämiseen. Siis aktiivisuutta tulisi riittää myös opiskelujen ulkopuolella. Ja UDK:han on meitä kirjastotieteilijöitä lähimpänä virikkeitä antamassa, siellä voi mukavasti yhdistää hovin ja hyödyn.

L.T.

"Informaatiotoiminta ei ole missään suhteessa vastakkaista kirjastotoiminnalle. Päinvastoin ne ovat luonnollisia liittolaisia. Ja vastaavasti, samalla kun kirjastonhoitajien ei ole syytä hyljeksiä uutta sukulaistaan, samalla tavoin informaatioillakaan ei ole mitään syytä suhtautua yliolkaisesti kirjastonhoitajiin... Kirjastonhoitajilla vain on ollut paljon enemmän aikaa tehdä myös virheitä".

Näin puhui laitoksellamme 10.4.1979 vierailuluennon pitänyt vieras maailman suurimmasta informaatiopalvelulaitoksesta VINITI:stä Neuvostoliitosta, G. S. Zhdanova.

Yhteiskuntatieteiden kandidaatti (meikäläinen lisensiaatti) Zhdanova on informatiikan terminologian asiantuntijoita. Hän on usein yhdessä J.S.Kolobrodovan, V.A.Polushkinin ja A.I. Tshernyin kanssa laatinut tutkimuksia alan terminologiasta ja koonnut sanastoja, mm. vastannut yhdessä edellä mainittujen kanssa neuvostoliittolaisten osalta laajan kansainvälisen yhteistyön tuloksena syntyneen 2235 termiä käsittävän "Informatiikan terminologisen sanakirjan" (Moskova 1975) toteuttamisesta - kielinä bulgaria, unkari, espanja, makedonia, saksa, puola, romania, venäjä, serbokroatia, slovakki, slovenia,

tshekki, englantia ja ranska. - Zhdanova kuuluu myös VINITin Referativnyi Zhurnalj'in informatiikan numeroiden (ilmestyvät myös englannin kielellä nimekkeen "Informatics Abstracts" alla) toimituskuntaan.

Vierailuluennollaan Zhdanova selvitti neuvostoliittolaisten asiantuntijoiden käsityksiä informatiikasta yhteiskuntatieteellisenä oppiaineena/tieteenalana. Luennon tulkkina toimi Pertti Piispanen.

MITÄ ON INFORMATIIKKA?

Informatiikka on muotoutunut vähitellen itsenäiseksi oppiaineeksi 40-luvulta lähtien. Toistakymmentä vuotta Neuvostoliitossa kiisteltiin siitä, onko tieteellis-tekninen informaatiotoiminta jotain muutakin kuin osa kirjastotoimintaa vai onko tällä toiminnalla omat kohteelliset menetelmänsä jotka eroavat perinteellisestä kirjasto-bibliografisesta toiminnasta. Tämä vaihe on ohi-tettu, kun kokemukset tieteellisteknisestä informaatiotoiminnasta ja muilta aloilta ovat johtaneet käsitysten selkiytymiseen.

Informatiikan tutkimusala on hyvin laaja ja sivuaa monia muita tieteenaloja - paitsi yhteiskuntatieteitä, niin myös eksakteja tieteitä. Zhdanova luetteli lähitieteiksi kybernetiikan, semiotiikan, psykologian, kasvatustieteen sekä kirjastotieteen ja bibliografian, joita informaation on jossain määrin ymmärrettävä hahmottaakseen oman alansa.

Informatiikan tutkimuskohde kaikkein yleisimmän määritelmän mukaan on: tieteellisen informaation rakenne, tieteellisen informaation yleisimmät ominaisuudet sekä tieteellisen kommunikaation eri prosessit. Informatiikkaa voidaan tarkastella hyvin monesta näkökulmasta, ja nähdä sen piirissä myös kaikki inhimillisessä

kanssakäymisessä käytetty informaatio ja prosessit, joissa tieteellinen tieto yleensä syntyy. Zhdanova esitti myös tunnettuja rajoituksia tutkimuskohteeseen: informatiikka ei tutki mitenkään tieteellisen informaation varsinaista sisältöä, mikä jätetään kyseisen erityistieteen omaksi tehtäväksi.

INFORMATIIKAN KEHITYSVAIHE

Zhdanova esitti tieteenaloille yhteisiä piirteitä, joiden perusteella voidaan päätellä, muodostaako jokin oppiaine itsenäisen tieteenalansa vai ei. Näitä ovat 1) onko sillä jokin erityinen tutkimuskohteensa, 2) onko sen piirissä kehitelty oma käsitteistö ja terminologia, 3) onko löydetty joitain juuri tälle alalle ominaisia lakeja, 4) onko kehitetty joitain uusia teorioita tai periaatteita, joiden perusteella voidaan muodostaa eheä kokonaisuus alan käytännössä kootuista tosiasioista? - Informatiikan kehitystapetta määriteltäessä Zhdanovan mukaan voidaan kahteen ensimmäiseen kysymykseen vastata myönteisesti.

Neuvostoliitossa informatiikassa noudatetaan yleisiä tutkimustoiminnan dialektisia menetelmiä - ei siis mitään pel-

kästään informatiikalle tyypillisiä tieteellisiä menetelmiä. Tässä suhteessa informatiikka muistuttaa monia muita uusia tieteenaloja.

Kun VINITIn piirissä ennen tutkittiin pelkästään teoreettisia kysymyksiä, on viime aikoina Zhdanovan mukaan keskitetty tutkimaan erityisesti tieteellistä kommunikaatiota. Tästä on esimerkkinä hänen mukaansa alan arvovaltaisn teos tällä hetkellä Neuvostoliitossa, Mihailovin, Giljarevskin ja Tshernyin "Tieteellinen kommunikaatio ja informatiikka" (Moskova 1976).

Zhdanova pyrki lyhyesti selvittämään myös neuvostoliittolaisia käsitteitä "kielimuurin" takaa. Hän oletti, että hallitsemme hyvin jo englannin kielisen alueen terminologian. Tällä hetkellä vallitsee maailmalla useita käsityksiä informatiikasta.

Pitkään Zhdanova pyrki luonnehtimaan tieteellisen informaation ominaisuuksia. Referointiin tässä yhteydessä ei ole syytä, sillä Zhdanovan esityksen runkona ja sisältönä oli selvästi UDK:n julkaisusarjan ensimmäisenä osana julkaistu Mihailovin, Giljarevskin ja Tshernyin "Tieteellisen informaation rakenne ja tärkeimmät ominaisuudet" (Tampere 1978, alkup. 1974).

Tämän jälkeen Zhdanova käsiteli tieteellistä kommunikaatiota: primääri- ja sekundääri-julkaisuja. Tässä yhteydessä hän toi esiin oletuksensa mukaan meitä kiinnostavan V.A. Vinogradovin teoksen "Yhteiskuntatieteet ja informaatio".

KIRJASTOTIEDE JA INFORMATIIKKA

Lopuksi Zhdanova käsitteli kirjastotieteen ja informatiikan välistä suhdetta. Hän totesi niiden olevan läheisiä, mutta erillisiä tieteenaloja.

Kirjastotiede tutkii kirjojen julkista käyttöä - ja tässä 'kirja' käsitetään mahdollisimman laajan määritelmän kautta - sekä kulttuuri- ja valistustoiminnan että tieteilis-teknisen informaation välityksen kannalta. Kirjastotieteen perimmäisenä teoreettisena ongelmana Zhdanovan mukaan on tutkia niitä lainomaisuuksia, jotka liittyvät kirjastotoimintaan yhteiskunnallisena ilmiönä, miten kirjakokoelmia voidaan parhaiten käyttää yhteiseksi hyväksi.

Informatiikan ja kirjastotieteen yhteys on hyvin ilmeinen. Zhdanovan mukaan informatiikka on ottanut viestikapulan perinteiseltä kirjastotoiminnalta ja vienyt sitä eteenpäin.

Keskustelun yhteydessä professori Okko lupasi Zhdanovalle, että hän pyrkii saamaan Suomen Akatemian kautta Vinogradovin teoksen käännätetyksi suomen kielelle.

Kysyttäessä olisiko "kielimuuri" välittömästi ylitettävissä muilla kielillä (englanti, saksa...) haluttaessa tutustua tärkeimpiin Neuvostoliitossa julkaistuihin informatiikan teoksiin, Zhdanova oletti, ettei se ole mahdollista. Hän lupasi kuitenkin lähettää Moskovasta materiaalia näillä kielillä, jos vain löytää.

Kokosi Jussi Tuormaa

MITÄ VANHA ?

Opinnot luistaa kun tietää ettei luennoille kiirettä, tasan bussillakin ehtii, että yläkuppilassa aina ystävä, että ellei, niin opastukseen voi jättää viestin, ja muut jutut, jotka luo turvallisuutta tähän epävarmaan elämään.

Mutta: MITEN ON FUKSIN LAITA ?
LEMPÄÄ TUTOROHJAAJA TAKAA PEHMEÄN LASKUN VERSTAALLE!
(nimi vaan UDK:n ilmoitustaululla olevaan listaan)

Ps. Ei Ollille yksinoikeutta. Alkakaa vaikka pareittain tuutereiksi!

KESKUSTELUA TIETEESTÄMME

Mitä olisikaan tiedeyhteisö ilman vapaata ja innostavaa keskustelua! Tänä vuonna on laitoksellamme vierailnut epäluukuinen joukko tärkeitä ja vähemmän tärkeitä alamme tietäjiä. Ja aina on myös herja lentänyt eli argumentoitu tieteellisesti...

On helppoa nimetä antoisimmat keskustelutilaisuudet tänä vuonna, niin selvästi on kaksi ylitse muiden: NE 2 LUKIJATAPAAMISTA. Väkeä näissä tapaamisissa oli yhteensä alun neljäntäkymmentä, approbatur-tason opiskelijoista tohtorismiehiin (ja -naisiin), amanuensseista informaatikoihin. Keskustelu oli avointa ja vapautunutta, eikä varmastikaan liioitellut missään "korkeatieteellisissä sfääreissä". Tieteellisen julkaisusarjan toimitus on siinä määrin innostunut tapahtuneesta, että vannoo syksyllä jatkavansa traditiota, ja lupaa varautua suureen yleisömenestykseen.

28.3. tapasimme sympaattisen Maria Wimanin, joka toimii Suomen Akatemian suunnittelijana, ja jonka erikoisalaa ovat kirjastotiede ja informatiikka sekä informaatiopalvelut sosialistisissa maissa. Alunperin oli suunniteltu myös Reijo Savolaisen tapaamista samalla kerralla, mutta hänen oli hoidettava omaa "lukijatapaamistaan" kirjastoautossa Helsingin laitakaupungeissa. Keskustelua riitti kuitenkin Marian lyhyen alustuksen pohjalta, uutta tietoa riitti varmaan kaikille.

KIRJASTOTIEDE & INFORMATIIKKA NEUVOSTOLIITOSSA

Wiman kävi alustuksessaan läpi alamme tärkeintä kirjallisuutta tällä hetkellä Neuvostoliitossa, ikävä kyllä pääosa siitä on saatavissa vain venäjän kielellä. Eräs informatiikan perusteoksista on ehdottomasti Mihailov & Giljarevski & Tsernyi -kolmikon "Tieteellinen kommunikaatio ja informatiikka" (1976). Se käsittelee informatiikan keskeisiä kysymyksiä sekä teoreettiselta että käytännön kannalta, lähtökohtana on aikamme informaatiokriisin syyt ja seuraukset. Osittain samaa problematiikkaa, mutta rajattuna yhteiskuntatieteisiin, käsittelee INION:in johtajan V.A. Vinogradovin "Yhteiskuntatieteet ja informaatio" (1978). Filosofisemmalla tasolla puolestaan liikkuu A.D. Ursulin "Informaation ongelma nykyajan tieteessä" (1975), joka käsittelee informaatio-käsitteen historiaa sekä sosiaalisen informaation ongelmaa.

Meitä lähempänä on kuitenkin Wimanin suomentama Tšubarjanin "Yleinen kirjastotiede", joka tulee huomattavasti selventämään itse kunkin käsityksiä sosialistisesta kirjastotieteestä. Kirjan ilmestyminen on lykääntynyt syksyyn, johtuen osittain suomenkielen tarkastajan huonosta sosialistisen yhteiskunnan tuntemuksesta. "Oikeakieliseksi" korjattu teksti on uudelleen korjattava oikeasisältöiseksi!

Varsinaista keskustelua herätti kirjastotieteen ja informatiikan suhde sosialistisissa maissa ja täällä kotona Tampereella. Mitä annettavaa näillä kahdella lähitieteellä (tai tutkimusalalla) on toisilleen, ovatko ne kenties metodeiltaan tai tutkimuskohteiltaan lähestymässä toisiaan? Sosialistisen käsityksen mukaanhan nämä kaksi ovat rinnakkaisia tieteenaloja, joiden kehitys on vahvasti riippuvaista toisistaan, kun esim. professori Wersigin mukaan kirjastotiede on vain informatiikan (information science) eräs sovellutusala. Oman laitoksem-